

ir paredzēta arī gaiļa restaurācija un zvanu spēles uzstādīšana augšējā galerijā. Pēdējo reizi torņa pārbūves darbi norisinājās 1775. – 1776. gadā. Savukārt gaiļa kopija tika uzstādīta torņa smailē un kupolu vara skārda segums nomainīts 20. gadsimta astoņdesmitajos gados.

- torņa kapellu un telpu (ērģeļu plēšu, ērģeļmeistaru darbnīcas, mākslinieku, tualetes u.c. saimniecisko telpu) restaurācija, kuras ietvaros ir paredzēti, ne tikai ar šo telpu sienu,

griestu un pārsegumu konservācijas vai renovācijas darbi, bet arī Marijas kapelas 1817. gada altāra un E.G. Boses Itālijā uzgleznotās Rafaēla Santi gleznas “Kristus apskaidrošanās” kopijas restaurācija, kā arī 18. gs. vidus gleznas “Lācara atmodināšana”, kā arī epitāfiju restaurācija dienvidu kapellā.

- kopā ar restaurācijas darbiem ir paredzēts veikt torņa kapellu inženier tehnisko tīklu (ūdens apgāde un kanalizācija, ugunsdzēsības sistēmas, vājstrāvas, elektrības) rekon-

strukciju, tai skaitā Doma centrālās elektrosadales un ērģeļu gaisa kondicionēšanas sistēmas rekonstrukciju.

ERAF projekta izmaksās ir ietverta arī tehniskā projekta dokumentācijas detalizācija, atbilstoši VKPAI speciālajām prasībām, nodrošināta projekta ekspertīze, būvuzraudzība, autoruzraudzība un ēkas konstrukciju monitoringa darbi.

Ronalds Lūsis

Artūru Smilu pieminot...

Arī 2014. gada septembris atnesa skumju vēsti. Šoreiz – par ilggadēja un pieredzējuša restaurācijas darbu vadītāja Artūra Smilas aiziešanu mūžībā... Jā, tiešām skumji, ka aiziet laiks un aiziet cilvēki... Viss pārvēršas par vēsturi, par atmiņām. Arī cilvēku paveiktais darbs paliek vēl tikai kādu brīdi. Pēc tam to pārdara jau citi, citas paaudzes. Restaurācijā tā noteikti ir, jo visam materiālajam ir savi termiņi...

Smilas kungs bija Zinātniskās restaurācijas pārvaldes tā sauktā Mākslinieku iecirkņa priekšnieks. Kāpēc iecirknim bija šāds nosaukums? Droši vien tāpēc, ka kopumā visi pārvaldes iecirkņi nodarbojās ar ēku restaurāciju, bet šis viens – tieši ar interjeru apdares restaurāciju, kur nācās restaurēt gan gleznojumus, gan marmorējumus, gan dekoratīvos veidojumus, gan kokgriezumus, vārdu sakot – pašu krāšņāko, kas ēkās varēja būt. Un Smilas kunga pakļautībā bija liels labu meistarību – amatnieku un restoratoru – pulks. Tolaik arī restaurēto un restaurējamo objektu skaits bija iespaidīgs. Un Smilas kungs koordinēja gan darbus, gan darītājus šajos objektos. Vispār šis iecirknis tika izveidots ne jau pašā Zinātniskās restaurācijas pārvaldes dibināšanas sākumā. Pirms tam šīs iestādes struktūra bija citādāka, un Smilas kungs darbojās ne tikai ar māksliniekiem-restoratoriem, bet tika risinājis arī daudz smagākus un tehniski sarežģītākus uzdevumus. Arī Pēterbaznīcas atjaunošanas darbā, kad baznīcas vietā bija tikai drupas, tika gūta milzīga pieredze. Pēterbaznīca gāja cauri visam Smilas kunga darba

mūžam. Pēdējie gadi bija saistībā ar epitāfijām. Pēterbaznīca un Rundāles pils noteikti ir kā dominantes Smilas kunga darba mūžā. Un Operas nama restaurācija, turklāt ne tikai pēdējā, kas noritēja 1994. – 1996. gadā, kad viņa mati jau bija krietni sirmi, bet arī 1950-tajos gados veiktā, kad gandrīz vai viss mūžs vēl bija priekšā... Pēdējā Operas restaurācijā viņa Mākslinieku iecirknis bija galvenais šī nama vēsturiskā skaistuma atdzīvīnātājs un no jauna iecerētā realizētājs.

Un tā gads aiz gada, objekts pēc objekta, laiku pa laikam atgriešanās pie jau senāk restaurētajiem objektiem... Un darbā jau vienmēr atgādās daudz kas, bet mēs, Smilas kunga iecirknim piederīgie, zinājām, ka uz savu priekšnieku vienmēr varam paļauties.

Es, pārvaldes specifiskai salīdzinoši netradicionālas restaurācijas jomas pārstāve, kuru štatoss pieņēmatikai 1983. gadā, no viņa iemācījos ātri un precīzi formulēt savu domu, argumentēt, kas un kāpēc man vajadzīgs darbam. Jau laikus pirms sarunas nācās visu pašai ļoti rūpīgi apdomāt. Parasti šāda tsa un lakoniska kontaktēšanās ar priekšnieku notika no rīta, laikā no plkst. 8.00 līdz 9.00, maksimums – līdz 9.30. Pēc tam visi iecirkņu priekšnieki brauca uz objektiem un pārējā dienas laikā bija grūti tos noķert. Viss bija jānorunā no rīta. Un, tā kā no rīta uz vietas pārvaldē kārtojamo jautājumu priekšniekiem bija daudz un dažādi, nedrīkstēja viņus aizkavēt ar garu plāpāšanu. Es parasti, no savas darbnīcas uz Smilas kunga kabinetu ejot, pie sevis jau atkārtu sakāmo tekstu, lai nesajūk un neaizmirstas, lai precīzi

varētu pateikt un saprotami pamatot, kāpēc man vajag šo vai to... Viņš vienmēr lietišķi uzklauzīja, noteica, ka labi, ka sa-prot, ka jautājums tiks nokārtots. Tas viss notika ļoti noteikti. Reti bija gadījumi, kad uz solīto nācās ilgi gaidīt. Ja vien risināmais jautājums bija atkarīgs tikai no Smilas kunga, viss tika nokārtots ļoti operatīvi. Vispār Smilas kungam patika ātra un noteikta reakcija arī no mūsu puses. Viņš bija stingrs, taisnīgs, prata uzklauzīt, sekot līdzī domai, piekrist, ja domu mainīšanai bija loģisks pamatojums, viņam piemita lieliska humora izjūta, dzīves gudrība, diplomātiskums pat tad, ja nācās teikt skarbākus vārdus. Katrs, kas saskāries ar Artūru Smilu, varēja mācīties šo viņa cilvēcību, šo viņa saskarsmes māku... Paldies viņam par to!

Gunīta Čakare

Latvijas Restauratoru biedrības avīze Nr.62

ISSN 1691-0966

Iznāk kopš 1997. gada novembra.

Adrese:

Vecpilsētas iela 7, Rīga LV 1050, tālr. 67213273

Iznāk 4 reizes gadā

Redaktore D. Murziņa

e-pasts: dita.mp@apollo.lv

Korektore A. Brīvniece

Mājas lapa:

www.restauratorubiedriba.lv

Restauratoru biedrības avīze

2014. gada decembris

Nr. 62

h
-)
@ u
u

K K
- \
K

Viļņā pieredzētais.

Viļņas universitātes bibliotēkā no 25. līdz 27. novembrim 2014. gadā notika seminārs par arhīvu un bibliotēku krājuma dezinfekcijas jautājumiem. Semināra tēma „Aizsardzība pret mikrobioloģisko piesārņojumu. Dezinfekcijas metodes bibliotēkās un arhīvos”. Seminārā piedalījās speciālisti no Jagelonu Universitātes Krakovā, Krievijas Valsts arhīva Maskavā, Krievijas Nacionālās bibliotēkas Pēterburgā, Tomskas Valsts universitātes, Korejas firmas Biomist pārstāvji, arī speciālisti no Viļņas arhīviem un bibliotēkām. Latviju pārstāvēja Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Restaurācijas nodaļas vadītāja Sarmīte Lenčberga, firmas Osmunds pārstāvis Regimants Baranovskis un Latvijas universitātes Akadēmiskās bibliotēkas (LU AB) Krājuma saglabāšanas nodaļas vadītāja Rudīte Kalniņa.

Semināra galvenais mērķis bija iepazīties ar dažādu valstu krājuma dezinfekcijas pieredzi un uzzināt kā darbojas Korejas firmas Biomist dezinfekcijas kamera, kuru ir iegādājušies Viļņas Universitātes bibliotēkas speciālisti. Svarīgākā

nianse šai fumigācijas iekārtai ir izmantotās metodes draudzīgā attieksme pret dabu un cilvēkiem, jo dezinfekcējošā viela ir ēterisko eļļu maisījums. Jagelonu Universitātes bibliotēkas Restaurācijas nodaļas ķīmiķis Tomas Zaharskis (Tomasz Zacharski) apskatīja dezinfekcijas procesu no ķīmiķa skata punkta. Viņš sprieda par dezinfekcijas veikšanu ar ķīmisku vielu palīdzību (gāzveida, šķidrā, cietu vielu) un

„neķīmiskiem” paņēmieniem (pazemināta temperatūra, gamma stari, vakuums). Ella Jefimova no Krievijas valsts arhīva stāstīja par arhīvu un bibliotēku mikrobioloģiskā piesārņojuma kontroli un šim procesam izmantotām metodēm un aparatūru. Olga Manernova no Tomskas valsts universitātes bibliotēkas Reģionālā dokumentu konservācijas centra stāstīja, ka vēl joprojām universitāte saņem vecniecnieku

dokumentus un grāmatas, kuras glabātas nepiemērotās telpās un ir biodegradācijas skartas. Jekaterina Trepova no Pēterburgas Nacionālās bibliotēkas iepazīstināja ar savu pieredzi veicot pārbaudes 188 Krievijas bibliotēkās, kas atrodas 86 dažādos reģionos. Tika demonstrēti dramatiski mikrobioloģiskā piesārņojuma piemēri un pieminēti Krievijas bibliotēkās izmantotie biocīdi. Tie ir timols (fenola atvasinājums), Metatins GT (izotiazolona atvasinājums), Acimacide PS82 (sēru saturošs savienojums). Liels bija klātesošo pārsteigums, kad Krievijas valsts arhīva speciāliste Marija Dmitrijeva paziņoja, ka krievu speciālistu attieksme pret dezinfekciju ar jebkādam vielām ir noraidoša un viņi uzskata, ka, ja objektu notīra ar lupatiņu vai otu un ievieto dokumenta glabāšanai piemērotos apstākļos, tad nekādas vielas dezinfekcijai nav nepieciešamas.

No šāda aspekta raugoties stingru kritiku un daudz jautājumu bija jāsaņem firmas Osmunds pārstāvim Regimantam Baranovskim par LNB krājuma dezinfekcēšanu, pārvietojot to uz jauno ēku. Interesanti bija

uzzināt izmantotās dezinfekcijas metodes nianses. Galvenā dezinfekcējošā viela šajā procesā ir etilēna oksīds. Sporu atmodināšanai izmanto siltumu un mitrumu, tad vakuumā grāmatas apstrādā ar gāzveida etilēnoksidu un procesa beigās slāpekļa plūsma aizvāc pārpalikušo etilēnoksidu. Viens cikls ilgst 16 stundas un mikrobioloģiskā vide tiek pilnībā iznīcināta, pat sporas. Viļņas Universitātes bibliotēkas mikrobioloģe Jurgita Dunajevskiene iepazīstināja ar dabā sastopamiem augu ekstraktiem, kuriem ir dezinfekcējošas īpašības. Praksē ir zināmas no 120 līdz 500 augu eļļas ar dezinfekcējošām īpašībām. Vislabākās ir tējas koka, ciedru, krustnagliņu, eikalipta un mirres koka eļļas. Grūti salīdzināt firmas Osmunds un korejiešu firmas Biomist darbību, katra firma izmanto atšķirīgu fumigācijas aģentu. Korejieši izmanto dabai draudzīgu piecu augu ekstraktu maisījumu. Proces ilgst 24 stundas un šajā laikā fumigācija notiek divas reizes. Firmai ir 20 gadu augu ekstraktu izmantošanas pieredze. Lietuvas universitātes bibliotēka ir pirmā vieta Eiropā kurā izmanto šo metodi. Grūti prognozēt ilgtermiņā

šo vielu iedarbību uz dokumentu krājumu mūsu klimatiskajā joslā un cik ilgi pēc apstrādes saglabāsies mikrobioloģiski tīra vide. Kamerā tika ievietoti papīra paraugi, kas bija inficēti ar mūsu klimatiskajā joslā visbiežāk sastopamiem mikrobioloģiskiem kaitēkļiem un nākošā dienā šie paraugi tika izdalīti semināra dalībniekiem - mikrobiologiem neatkarīgu pārbažu veikšanai. Interesanti bija iepazīties ar Viļņas Universitātes bibliotēkas zinātniskās informācijas un komunikācijas centra jauno ēku. Tā atrodas pusstundas braucienā no pilsētas centra, mežā. Jaunajā centrā ir izvietotas triju fakultāšu bibliotēkas un pagrabā atrodas dezinfekcijas kamera. Pati ēkas konstrukcija atgādina trīs milzīgus laukakmeņus. Uzturēties jaunuzceltajā ēkā bija patīkami.

Semināros vienmēr vērtīgas ir tikšanās ar kolēģiem, lietderīgi ir apmainīties ar domām, apsvērumiem, uzskatiem. Īpaši uzzināt par uzskatu izmaiņām.

Rudīte Kalniņa

STUDENTU UN JAUNO RESTAURATORU KONFERENCE KOPENHĀGENĀ

Šā gada 12. un 13. septembrī notika studentu un jauno restauratoru konference Kopenhāgenā. To organizēja IIC (Internacional Institute for Conservation) sadarbībā ar Dānijas Karalisko Mākslas akadēmiju. Šāda veida konference tika rīkota jau otro reizi, pirms tam tā notika 2011. gadā Londonā.

Konference bija orientēta tieši uz jaunajiem restauratoriem un studentiem, sniedzot aktuālāko informāciju, ieteikumus, pieredzi, kas palīdzētu jaunajiem speciālistiem uzsākt savu profesionālo darbību ārvalstīs, kā arī sadarboties ar citas valsts kolēģiem, kas ļautu daudz ātrāk un efektīvāk vienam otru uzvert, neradot pārpratumus.

Pirmajā dienā bija iespēja doties uz kādu no septiņām piedāvātajām restaurācijas darbnīcām Kopenhāgenā. Darbnīcas apmeklējums, manuprāt, arī bija viens no vērtīgākajiem pasākumiem visā konferencē. Tā kā pašlaik izstrādāju savu maģistra dabu,

kas saistāms ar Līgatnes papīrfabrikas vēsturisko materiālu saglabāšanu un arhīva izveidi, nolēmu doties uz Dānijas Nacionālās bibliotēkas Konservācijas nodaļu.

Viņu krājums galvenokārt sastāv no grāmatām, manuskriptiem, fotogrāfijām, kartēm, plāniem un globusiem. Iesākumā nodaļas vadītāja iepazīstināja ar nodaļas struktūru un tās uzdevumiem.

Dānijas Nacionālās bibliotēkas Konservācijas nodaļa sastāv no 8 apakšnodaļām:

- Glabāšanas nodaļa
- Iztāžu daļa
- Pārvadāšanas/pārvietošanas nodaļa
- Papildināšanas nodaļa
- Katastrofu plānošanas nodaļa
- Digitalizācijas nodaļa
- Konservācijas/restaurācijas nodaļa
- Iepakojšanas nodaļa
- Kopumā šajās nodaļās tiek nodarbināti ap 50 darbiniekiem. Man

bija iespēja viesoties Restaurācijas un Iepakojšanas nodaļā.

Iepakojšanas nodaļa ir aprīkota ar speciālu plotera mašīnu, kas griež attiecīgus kastīšu maketa izklājumus. Iepakojšanas materiālu dāņi pasūta no Vācijas. Tas ir viegls, izturīgs, elpojošs, pH neitrāls, ar gofrētu papīru vidējā daļā. Makets tiek izgatavots katram objektam individuāli, lai tas kārbā nešļūkātu, lai to būtu viegli izņemt vai ērti apskatīt.

Pamata modeļi ir kādi 7, tad tos attiecīgi pielāgo pēc vajadzīgajiem parametriem. Iepakojums veidots tā, lai to varētu izveidot bez jebkāda adhezīva. Ārēji šķiet parasta kaste, bet katra no tām slēpj nelielu āķīti, kas uzlabo preventīvās saglabāšanas kvalitātes.

Pēc vizītēm mūs gaidīja stāsti no restauratorēm, kurām bijusi zināma pieredze, uzsākot restaurācijas praksi ārzemēs. Dažādi stāsti, dažādas

Dānijas Nacionālās bibliotēkas Konservācijas nodaļas Iepakojšanas nodaļa. Daži no iepakojuma modeļiem izklātā uz salocītā veidā. 2013.gads

pieredzes, bet īpašu jaunatklājumu manā skatījumā nebija. Sprotams, ka viss saistās ar zināmu spriedzi un paaugstinātu informācijas plūsmu, valodas un konkrētās valsts kultūras izpratni, nepieciešams būt ļoti elastīgam, jo ne vienmēr viss rit, kā izplānots (kā jau dzīvē...), skaidri jāredz mērķis un jāvirzās uz to.

Otrās dienas diskusijā bija uzaicināti jaupieredzējušie speciālisti restaurācijas jomā no dažādām iestādēm gan valsts, gan privātajā sektorā. Diskusijas

centrā bija tēma, kā sevi prezentēt. Katrs no speciālistiem izteica savu viedokli un norādīja, kam tieši viņi pievērš uzmanību, pieņemot kādu jaunu komandas biedru. Smalkāk norādīja uz detaļām, kuras vēlētos redzēt portfolio un ko vēlētos dzirdēt intervijā. Galvenais – ir jāatbilst jaunā speciālista esošo pieredzi.

Interesanti, ka Dānijas Nacionālā muzeja Konservācijas nodaļas Celtņu un artefaktu nodaļas vadītāja Rikke Bjarnhof norādīja, ka viņai portfolio

Studentu un jauno restauratoru konference Kopenhāgenā (the Schools of Architecture, Design and Conservation School of the Royal Danish Academy of Fine Arts, Copenhagen). 2013.

Rīgas Doma restaurācijas darbi turpinās

2014. gada oktobrī Latvijas evaņģēliski luterisko Baznīcu (LELB) noslēdza līgumu ar SIA "Arčers" par Rīgas Doma torņa restaurācijas darbiem. Restaurācijas darbi norisinās Eiropas Reģionālās attīstības fonda 3.4.3.3. aktivitātes „Atbalsts kultūras

pieminekļu privātpašniekiem kultūras pieminekļu saglabāšanā un to sociālekonomiskā potenciāla efektīvā izmantošanā” 3. projektu kārtas atlases ietvaros.

Projekta ietvaros paredzētas sekojošas aktivitātes:

neizsaka gandrīz neko, jo viņa tajā neredz, cik ieinteresēts un iniciatīvs jaunais restaurators bijis konkrētā darbā, cik ilgu laiku viņš strādājis ar objektu, cik radošs un priekšlikumiem bagāts viņš bijis. Vai varbūt tas bijis mokošs un ilgstošs darbs gan māceklim, gan darba vadītājam...

Tāpat tika uzsvērtā sociālo portālu nozīmība, veidojot savu web-portfوليو, blogu vai Facebook kontu, kur regulāri jāpapildina informācija par profesionālo pieredzi. Katrs attēls jāpapildina ar izklāstu par veiktajiem procesiem un risinātajām problēmām, kā arī jākommentē, kādēļ izvēlēta konkrētā metode.

Gandrīz katrs no runātājiem uzsvērtā cilvēka ieinteresētību un aizrautību, – dariet un gan jau kāds to novērtēs! Brīžiem šķīta, ka restauratora amats pārtop par brīvprātīgu neatalgotu darbu. Uz konferenci pārsvarā bija ieradušies cilvēki, kas nesen beiguši vai arī drīzumā beigs studijas restaurācijas jomā un ir lielā nedrošībā, vai viņi kā restauratori vispār būs nepieciešami. Netiek piedāvāts tik daudz vakancu, cik daudz ir ikgadēju absolventu restaurācijas jomā. Secīgi izskanēja jautājums, vai ir nepieciešams izglītēt tik daudz studentu? Bet uz šo jautājumu tā arī netika atbildēts.

Katrā ziņā konference bija lieliski organizēta, bija pieejama arī tiešraide internetā, sarunas var noklausīties IIC mājas lapā: www.iiconservation.org/student-conferences/2013copenhagen/technical. Liela daļa laika tika veltīta sadraudzībai/kontaktu iegūšanai pie kopīgām maltītēm un kafijas tases.

Konferenci apmeklējām divatā: es, Līga Jansone, un Ieva Alksne LMA Restaurācijas apakšnozares II kursa maģistrantes